

Lopbarība un lopkopības produkti

Par dabiskajos un ilggadīgajos zālājos augošo zāļi daba neprasa samaksu. Kaut siena ieguve tajos ir dārgāka nekā sētajos zālājos, ilgtermiņā tās izmantošana lopkopībā ir ekonomiski izdevīga – lai iegūtu lopbarību, nav jātērē resursi aršanai, sēšanai un mēslošanai.

Dabiskajos zālājos var iegūt mazāk lopbarības nekā sētajos, un tajos var izganīt mazāk mājlopų, bet dabisko zālāju augi ir bagātāki ar vitamīniem, minerālvielām un bioloģiski aktīvajām vielām, kas labvēlīgi ietekmē dzīvnieku veselību un lopkopības produktu kvalitāti – to uzturvērtību, garšas, smaržas un krāsas īpašības.

Bioloģiskajās saimniecībās Zviedrijā uzskata, ka liellopu barības sastāvā vismaz 80% ir jābūt zālei, sienam, skābbarībai vai skābsienam.

Aitas un liellopi ir zālēdāji. Ekstensīvājām šķirnēm nav nepieciešama papildu spēkbarība.

Pēdējos gados aizvien lielāka zinātnieku interese tiek pievērsta dabisko zālāju augu ķīmiskajam sastāvam un to ietekmei uz mājlopų veselību. Pētījumos ir pierādīts, ka daudzos dabisko zālāju augos esošajiem fenoliem, terpēniem un alkaloīdiem piemīt pretparazītiskas, pretbakteriālas, pretsēnišu un pretiekaisuma īpašības, kuras pozitīvi ietekmē ne tikai cilvēku, bet arī mājdzīvnieku veselību. Ir pierādīts, ka lopiem, kuriem pieejamas augu sugām bagātas ganības, ir labāka imunitāte un to organismi labāk pretojas parazītu ietekmei.

Sugām bagātu zālāju zāļi ēdušu liellopu gaļā ir vairāk E vitamīna, nekā ar kultivētos zālājos iegūtu lopbarību barotu liellopu produkcijā. Ar zāļi nobarotu liellopu gaļa ir 2-3 reizes bagātāka ar mononepiesātinātajām omega-3 taukskābēm nekā ar graudiem barotu liellopu gaļa.

Pētījumi siera ražotāju saimniecībās Francijā liecina, ka dabiskajos zālājos ganītu lopu siers tekstūras ziņā ir cietāks, ar maigāku, auglīnāku garšu, savukārt no kamolzāles zālājiem iegūtais siers ir kūstošāks, ar stiprāku garšu.

Ko var darīt zemnieks?

Uzturēt līdzsvaru starp sētajiem un dabiskajiem zālājiem:

sētie zālāji nodrošinās nepieciešamo lopbarības apjomu, bet dabiskie zālāji būs lielisks uztura bagātinātājs, kas mājlopus nodrošinās ar vitamīniem un bioloģiski aktīvajām vielām.

Lai iegūtu kvalitatīvu lopbarību ar augstu olbaltumvielu saturu, vietās, kur to neierobežo pļavās ligzdojošo putnu saudzēšanas prasības, pļaušanu veikt augu ziedēšanas sākumā. Lai mazinātu šādas pļaušanas negatīvo ietekmi uz dabas daudzveidību, **atsevišķus laukumus pirmajā pļaušanas reizē atstāt nepļautus**, lai tajā augošie augi var iz piedēt un izsēt sēklas, bet pļavā dzīvojošie dzīvnieki – rast patvērumu.

Ganībās **izmantot** saimniecības zālājiem **piemērotākās liellopu šķirnes**. Ekstensīvai dabisko zālāju noganīšanai piemērotākie ir Skotijas izcelsmes Hailandes, Galovejas un Angus šķirņu liellopi, bet no piena govju šķirnēm – Latvijas brūnās un Latvijas zilās govis.

Lai optimāli izmantotu zāles biomasu, nesamazinot zelmeņa ražību un saglabājot dabas daudzveidību, ganībās izmantot **ekstensīvu ganīšanu vairāku aploku sistēmā**. Atkarībā no zālāja ražības, katru aploku noganīt ne vairāk kā 1-3 reizes sezonā, noganīšanu pārtraucot, kamēr zāle vēl ir 7 cm gara, un pirms nākamās ganīšanas reizes sagaidīt, lai zāle ataug vismaz 15-20 cm augstumā.

Attīstīt kvalitatīvu produktu ražošanu

kā pievienoto vērtību uzsverot dabisko zālāju lopbarības izmantošanu.

Sienu vākt auglīgākos zālājos,

savukārt nabadzīgos sausos zālājus izmantot ekstensīvai ganīšanai.

Pētījumi Latvijā liecina, ka sausos zālājos pirmajos 10 cm koncentrējas līdz pat 55% no kopējās virszemes biomasas, un tikai auglīgākos palieņu zālājos lielākā biomassas daļa koncentrējas zelmenī virs 10 cm.

Nepieļaut zālāja pārganīšanu.

Zālājs tiek pārganīts, ja tā augi atkārtoti tiek noplūkti, pirms to sakņu sistēma ir atjaunojusies un uzkrājusi pietiekamas rezerves jaunu asnu dzīšanai. Ja sezonas laikā zālājs tiek pārganīts vairākkārt, pārāk daudz enerģijas tiek izlietots ataugšanai un tās var nepietikt augu ziedēšanai, sēklu nogatavināšanai, sausuma periodu pārciešanai un pārziemošanai.